

Språkkrav för personal inom förskola, skola och fritids, svar på motion (S)

Förslag till barn- och ungdomsnämndens beslut

1. Utbildningsförvaltningens förslag tillstyrks.
2. Utbildningsdirektören får i uppdrag att utreda hur kartläggning samt arbetet med kompetenshöjande insatser för språkutveckling för anställda i Linköpings kommuns förskolor kan se ut och återkomma med förslag till barn- och ungdomsnämnden under hösten 2022. Beslutet gäller under förutsättning att kommunfullmäktige ger barn- och ungdomsnämnden motsvarande uppdrag.

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Utbildningsförvaltningens förslag tillstyrks.

Förslag till kommunfullmäktiges beslut

1. Motionens första beslutssats avslås med hänvisning till att det idag inte finns någon nationell reglering att svenska på gymnasial nivå ingår i barnskötarutbildningen inom kommunal vuxenutbildning.
2. Motionens andra och fjärde beslutssats bifalls och barn- och ungdomsnämnden får i uppdrag att utreda hur kartläggning samt arbetet med kompetenshöjande insatser för språkutveckling för anställda i Linköpings kommuns förskolor kan se ut.
3. Motionens tredje beslutssats avslås med hänvisning till att handledarens roll under arbetsplatsförlagt lärande är att handleda eleven i att successivt bygga upp yrkeskunskaper och en yrkesidentitet.

Ärende

Kristina Edlund (S) och Elias Aguirre (S) föreslår i en motion daterad 2021-09-27 att:

- Krav införs för svenska på minst gymnasienivå för personal som arbetar inom förskola, skola och fritids i Linköpings kommun.

- Arbetsgivaren säkerställer att kompetenshöjande insatser gällande svenska språket genomförs för den personal som är i behov av detta.
- Resurser avsett för att handleda de som gör praktik i verksamheten och som är i behov av språkstöd.
- En kartläggning genomförs i syfte att komma tillrätta med den obalans i språkkompetens som finns mellan enheter och bostadsområden i Linköpings förskolor, skolor och fritids.

Motionärerna beskriver att vi är i ett läge när det är hård konkurrens om arbetskraften där personal vittnar om att det blivit vardag med kollegor, fast anställda likväl som vikarier, som har begränsade svenskkunskaper.

Motionärerna ser också en oroande utveckling när det gäller den geografiska spridningen av språkkompetensen.

Det finns inte någon nationell reglering att svenska på gymnasial nivå ingår i barnskötarutbildningen inom kommunal vuxenutbildning. Linköpings kommun erbjuder barnskötarutbildning i enlighet med Skolverkets riktlinjer.

Idag finns inte riktade kompetenshöjande insatser för språkutveckling för anställda i Linköpings kommuns förskolor, skolor och fritidshem, men behovet är stort, framförallt i förskolan. Utbildningsdirektören föreslås få i uppdrag att utreda hur kartläggning samt arbetet med kompetenshöjande insatser för språkutveckling för anställda i Linköpings kommuns förskolor kan se ut och återkomma med förslag till barn- och ungdomsnämnden under hösten 2022.

Handledarens roll under arbetsplatsförlagt lärande är att handleda eleven i att successivt bygga upp yrkeskunskaper och en yrkesidentitet. Kunskaper om hur vuxna lär sig ett andraspråk och hur man stöttar och leder andraspråkstalande elever och kollegor ingår inte i handledares grundutbildning.

Utbildningsförvaltningen föreslår barn- och ungdomsnämnden tillstyrka förslaget inför kommunstyrelsens beredning till kommunfullmäktiges beslut.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse - Språkkrav för personal inom förskola, skola och fritids, svar på motion (S), 2022-03-24

Bilaga - Motionen

Bakgrund

Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. I skollagens inledande bestämmelser anges följande: I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt.

Enligt förskolans läroplan Lpfö 18 ska förskolan ”lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt”. Vidare står det i läroplanen att ”barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter.” Dessa formuleringar ger en riktning för hur språkkompetens kan förstås i relation till förskolans uppdrag.

Enligt Lgr11 ska skolan ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt. Vidare står att språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga. Utöver att själv behärska språket, behöver förskolans och skolans personal kunna använda språket i ett pedagogiskt syfte, för att skapa förutsättningar för barnens och elevernas språkutveckling.

Krav på svenska på gymnasienivå

Det krävs svenska på gymnasial nivå för att bli antagen till utbildning till förskollärare, lärare i fritidshem och lärare i grundskolan.

Lotta Edholm skriver i sitt betänkande av utredningen om fler barn i förskolan för bättre språkutveckling i svenska, ”Förskola för alla barn” SOU 2020:67, att bristande kunskaper i svenska är vanligast förekommande hos den personal som saknar utbildning för arbete med barn, men det förekommer även att barnskötare med slutförd barnskötarutbildning har för svaga kunskaper i svenska för att kunna utveckla barnens språk. Det tycks vara ett särskilt stort problem att barnskötare som har genomgått en barnskötarutbildning inom kommunal vuxenutbildning saknar tillräckliga kunskaper i svenska. Samtidigt betonar många av de aktörer som utredningen har talat med att flerspråkigheten är en tillgång och att flerspråkig personal är värdefull som pedagogisk resurs och som brobyggare till familjer och barn. Det är dock viktigt att den flerspråkiga personalen har pedagogisk utbildning och vid sidan om sitt modersmål också har ett utvecklat svenskt språk.

Utbildningsvägarna till barnskötare är dels gymnasieskolans barn- och fritidsprogram med pedagogisk inriktning som omfattar 2 500 gymnasiepoäng, dels vuxenutbildning som omfattar 1300 poäng. Den kommunala

vuxenutbildningen utbildar betydligt fler barnskötare än gymnasieskolan och kommer sannolikt att utgöra den primära rekryteringsbasen för barnskötaryrket i framtiden. Det finns i dag inte någon nationell reglering att svenska på gymnasial nivå ingår i en barnskötarutbildning inom kommunal vuxenutbildning. Linköpings kommun erbjuder barnskötarutbildning i enlighet med Skolverkets riktlinjer.

Till anställningar inom förskola, skola och fritidshem anställer Linköpings kommun ingen utan gymnasiebehörighet då lägsta kravet är examen från gymnasiet. Undantaget gäller anställning till korttidsvikarie då man kan anställas under pågående vuxenutbildning till barnskötare. Har man läst på någon av vuxenutbildningarna till barnskötare har man inte svenska på gymnasial nivå då detta inte ingår i det nationella yrkespaketet. Linköpings kommun genomför en kompetensbaserad rekrytering vilket innebär att man arbeta på ett strukturerat sätt under hela processen med fokus på att rätt kompetens rekryteras i förhållande till verksamhetsbehovet. Processen ska präglas av saklighet och objektivitet. Metoden motverkar diskriminering och skapar mångfald på arbetsplatsen. I samband med intervjuer genomförs inga språktester utan kompetensen i svenska språket bedöms under intervjutillfället. Det innebär att det finns färdigutbildade barnskötare som inte får en anställning då de anses ha bristande kompetens i svenska språket.

Kartläggning och kompetenshöjande aktiviteter

Edholm¹ skriver vidare i sitt betänkande att det är väl belagt i forskningen att det finns en pedagogisk segregation. På förskolor där en större andel av barnen har utländsk bakgrund, är personalens genomsnittliga utbildningsnivå lägre. Kommuner vittnar om att bristande språkkunskaper i svenska hos förskolepersonalen är ett stort problem i många förskolor. Det uppges vara svårt att rekrytera personal med goda kunskaper i svenska till förskolan, i synnerhet till de förskolor där det finns en stor andel flerspråkiga barn. En anledning till det är att utbildade förskollärare och barnskötare med goda kunskaper i svenska ofta söker sig till förskolor i resursstarka områden. En annan anledning kan vara att förskolepersonal ofta önskar arbeta i det område där de bor och att boendesegregationen gör att förskolorna i dessa områden får en hög andel flerspråkig personal. Under 2021 har Linköpings kommun genomfört en rad olika åtgärder för att motverka segregationen i kommunen. Under 2022 har kommunen tagit fram 60 åtgärder som ska genomföras.

I Stockholm har stadsrevisionen skrivit en rapport om språkutveckling i förskolan, där det framgår att förskolan i vissa områden har en stor utmaning att rekrytera personal med goda kunskaper i svenska. Gemensamma rutiner

¹ "Förskola för alla barn" SOU 2020:67, Lotta Edholm

för kartläggning saknas fortfarande, men det finns exempel på hur olika stadsdelsområden arbetar. I Skärholmen har alla rektorer i förskolan fått i uppdrag att kartlägga behovet av kompetenshöjande insatser i svenska språket. Kartläggningen har därefter följts av en utbildningsinsats i samarbete med SFI, som varit obligatorisk att delta i för dem som bedömts vara i behov av det. I både Skärholmen och i Spånga-Tensta har utbildningsinsatser genomförts för att stärka den pedagogiska kompetensen i språkutvecklande arbete.

Linköpings kommun har på ett övergripande plan inte genomfört riktade kompetenshöjande insatser för språkutveckling om man är anställd i Linköpings kommuns förskolor, skolor och fritidshem, men behovet är stort och då framförallt i förskolan. Rektor, eller biträdande rektor, genomför medarbetarsamtal med alla medarbetare. Utifrån samtalen görs individuella utvecklingsplaner som ska leda till kompetensutveckling.

Utbildningsförvaltningen delar uppfattningen att den språkliga kompetensen skulle gynnas av gemensamma kompetenshöjande insatser i svenska språket för anställda i förskolan som har behov av det.

Utbildningsdirektören föreslås få i uppdrag att utreda hur kartläggning samt arbetet med kompetenshöjande insatser för språkutveckling för anställda i Linköpings kommuns förskolor kan se ut och återkomma med förslag till barn- och ungdomsnämnden under hösten 2022.

Språkstöd under praktik

I dialog med VFU och praktiksamordnare på Utbildningsförvaltningen beskrivs att den personal som handleder ute i verksamheterna stöttar de elever som har behov av språkstöd så gott de kan efter sin förmåga.

Enligt Skolverket ska arbetsplatsförlagt lärande förekomma på alla yrkesprogram i gymnasieskolan i minst 15 veckor. På yrkesutbildningar inom regionalt yrkesvux ska omfattningen för varje elev vara minst 15 procent av den sammanhållna yrkesutbildningen eller av den del av utbildningen som inte har validerats. Syftet med arbetsplatsförlagt lärande är att eleven ska utveckla yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflektera över yrkeskulturen och bli en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Handledarens roll är att handleda eleven i att successivt bygga upp yrkeskunskaper och en yrkesidentitet. Handledarna har kunskaper om hur de ska handleda i yrkeskunskaper. Kunskaper om hur vuxna lär sig ett andraspråk och hur man stöttar och handleder andraspråkstalande elever och kollegor ingår inte i handledares grundutbildning.

Ekonomiska konsekvenser

Uppdrag att utreda hur kartläggning samt arbetet med kompetenshöjande insatser för språkutveckling för anställda i Linköpings kommuns förskolor kan se ut genomförs inom barn- och ungdomsnämndens budgetram.

Kommunala mål

Kommunövergripande mål under målområde Medborgare:

- Hög kunskap med skolor i framkant

Barn- och ungdomsnämndens mål:

- Maximalt lärande. Alla barn och elever utmanas utifrån sina förutsättningar för att nå så långt som möjligt i lärande och kunskapsutveckling.
- Likvärdiga möjligheter. Förskola/skola är likvärdig där varje barn/elev har möjlighet att lyckas
- Lust och engagemang Alla barn och elever känner sig trygga och motiverade till lärande

[Länk till kommunfullmäktiges övergripande mål](#)

Jämställdhet

Förslaget till beslut påverkar inte barn och elever olika utifrån deras könsidentitet.

Samråd

Samråd har skett med politisk sekreterare för Moderaterna.

Uppföljning och utvärdering

Utbildningsdirektören får i uppdrag att utreda hur kartläggning samt arbetet med kompetenshöjande insatser för språkutveckling för anställda i Linköpings kommuns förskolor kan se ut och återkomma med förslag till nämnden under hösten 2022.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL-information eller förhandling är inte påkallad.

Kommunledningsförvaltningen

Paul Håkansson

Utbildningsförvaltningen

Anders Jolby

Beslutet skickas till:
Motionärerna
Kommunstyrelsen